

Zbigniew Janczewski

Prawo europejskie - korzenie i tendencje rozwoju. Międzynarodowa Konferencja Naukowa zorganizowana dla uczczenia jubileuszu 40-lecia pracy naukowo-dydaktycznej ks. prof. dr hab. Remigiusza Sobańskiego

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 42/3-4, 7-10

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. ZBIGNIEW JANCZEWSKI

**PRAWO EUROPEJSKIE – KORZENIE I TENDENCJE
ROZWOJU. *Międzynarodowa Konferencja Naukowa
zorganizowana dla uczczenia jubileuszu 40-lecia pracy
naukowo-dydaktycznej ks. prof. dr hab. Remigiusza
Sobańskiego***

Prawo europejskie – korzenie i tendencje rozwoju, to temat międzynarodowej konferencji naukowej, która odbyła się na Wydziale Nauk Prawnych – Prawa i Prawa Kanonicznego ATK w dniu 19 kwietnia 1999 r. Konferencja została zorganizowana dla uczczenia jubileuszu 40-lecia pracy naukowo-dydaktycznej ks. prof. zw. dr hab. Remigiusza Sobańskiego. Obrady toczyły się w auli Wyższego Metropolitalnego Seminarium Duchownego na warszawskich Bielanach, a także w sali senackiej Akademii.

Po otwarciu obrad, przez dziekana Wydziału Nauk Prawnych ks. prof. dra hab. Wojciecha Góralskiego głos zabrał rektor Akademii Teologii Katolickiej J.M. ks. prof. dr hab. Roman Bartnicki. Powitał on najpierw wszystkich zebranych, a w szczególności ks. bpa Zygmunta Kamińskiego, ordynariusza diecezji płockiej, księży profesorów Remigiusza Sobańskiego i Petera Erdö, rektora Katolickiego Uniwersytetu w Budapeszcie, prof. dr hab. Leszka Kubickiego przewodniczącego Rady Naukowej Polskiej Akademii Nauk i mec. Andrzeja Siemińskiego, członka zarządu Naczelnej Rady Adwokackiej. Po przeczytaniu nadesłanych telegramów przedstawił sylwetkę Jubilata. Ks. prof. Sobański urodził się 1.08.1930 r. w Tarnowskich Górach. Studiował teologię na Uniwersytecie Jagiellońskim, gdzie w 1954 r. uzyskał stopień doktora. Od roku 1958 pracuje jako profesor prawa kanonicznego w Wyższym Śląskim Seminarium Duchownym w Krakowie (obecnie w Katowicach). W roku 1970 rozpoczął pracę na Wydziale Prawa Kanonicznego ATK w Warszawie na stanowisku adiunkta, a po habilitacji w 1971 r. docenta. Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego otrzymał w 1974 r., natomiast profesora zwyczajnego w roku 1982. Od 1991 r. wykłada również na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Ponadto pełni urząd oficjła Sądu Metropolitalnego w tym mieście.

Jubilat przez wiele lat był najpierw prodziekanem Wydziału Prawa Kanonicznego ATK, następnie jego dziekanem i w końcu rektorem tejże uczelni.

Następnie głos zabrał ponownie dziekan Wydziału Nauk Prawnych ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski. W swoim wystąpieniu ukazał dorobek naukowo-dydaktyczny Jubilata. Studentami ks. prof. Sobańskiego byli m.in. dzisiejsi wybitni kanoniści, wykładowcy Wyższych Seminarium Duchownych, urzędnicy administracji kościelnej i sądownictwa kościelnego. Jubilat ma w swoim dorobku ponad 300 publikacji naukowych, krajowych i zagranicznych, w tym 9 pozycji książkowych. W swoich badaniach jako jeden z pierwszych w świecie zajmował się teologią prawa kościelnego, którą przekształcił w teorię tegoż prawa.

Po wprowadzeniu przewodnictwo obrad objął prof. dr hab. Zygmunt Niewiadomski, prodziekan Wydziału Nauk Prawnych ATK. Pierwszy z referatów, zatytułowany *Prawo jako wartość* wygłosił ks. prof. dr hab. Remigiusz Sobański. Prawo towarzyszy ludzkości przez całą jej historię. Szczególnie jest ono cenione na kontynencie europejskim. Poza cywilizacją europejską pozostaje zespolone z religią, moralnością, obyczajami. Autonomiczne, nie wtopione w obyczaje czy religię, jest odczuwane jako ciężar, a nie jak w Europie jako regulator życia społecznego.

Już Immanuel Kant zauważył, iż prawnicy ciągle szukają definicji pojęcia prawa. Jest ono jakimś tajemniczym ideałem, z drugiej jednak strony ideałem postrzeganym w realiach życia. Przekazuje się je ustnie i pisemnie. Jest czymś „pozytywnym” tzn. uchwytnym.

Prawo jest również narzędziem sprawiedliwości, niektórzy nawet utożsamiają je ze sprawiedliwością. Realizm każe nam jednak zrezygnować z identyfikacji tych dwóch pojęć. Identyfikując sprawiedliwość z prawem dochodzi się bowiem często do tego, iż to powiązanie staje się czysto werbalne, sprawiedliwość zależy faktycznie od siły, prawo staje się arbitralnym narzędziem silniejszego, techniką sprawowania władzy.

Prawo ma sens jedynie wtedy, gdy ludzie chcą być sprawiedliwi. Jest bezsensowne, gdy zachodzi konieczność nie pozostawiająca możliwości wyboru, gdy służy jako kamuflaż siły despotów i tyranów. Prawo ustala powinność, egzekwowaną przez społeczeństwo. Zakłada gotowość jego przestrzegania, ale ma sens gdy to przestrzeganie da się wyegzekwować.

W dalszej części swojego wystąpienia referent zwrócił uwagę na dwu- aspektowość wartości prawa. Pierwszy aspekt, to jego normatywność, prawo jako normatywne ujęcie wartości. Drugi stanowi proceduralność, prawo to ustalenie procedur. Ustalanie, ulepszanie i szukanie nowych procedur staje się siłą napędową rozwoju prawa.

Prawo jest równie dobrem, będącym własnością wszystkich. Przekonanie o jego społecznej własności pozostaje niezależnie od tego, czy jest ono tworem odgórnym czy oddolnym. Dar prawa trwa, jako nieocenione dziedzictwo ludzkości.

Kolejny z referatów, zatytułowany *Uwagi kanoniczno-prawne, dotyczące listu apostołskiego Apostolos suos* wygłosił ks. prof. dr hab. Peter Erdő, rektor Katolickiego Uniwersytetu w Budapeszcie, a równocześnie profesor Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie. Powstanie tego dokumentu, autorstwa papieża Jana Pawła II ma swoją długą historię. Refleksje teologiczne na temat natury Konferencji Biskupów sięgają okresu posoborowego, a także Synodu Biskupów z 1985 r. Motu proprio *Apostolos suos* wyjaśnia fundamenty teologiczno-prawne instytucji Konferencji Biskupów. Nowością tego dokumentu jest stwierdzenie, że władza nauczania sprawowana przez Konferencje ma walor doktrynalny nauczania autentycznego. Obowiązuje ono wszystkich wiernych na terytorium danej Konferencji Biskupów. Dotyczy także poszczególnych biskupów, którzy są również wiernymi. Gdy któryś z biskupów podczas przyjęcia (większością kwalifikowaną) wyjaśnienia doktrynalnego pozostaje w mniejszości, nie może takiego dokumentu odrzucić w podlegającej mu diecezji. Dla większości kwalifikowanej głosujących potrzebne są dwie trzecie głosów członków Konferencji Biskupów. Bierze się przy tym pod uwagę także głosy członków, którzy nie są biskupami lecz prezbiterami, np. administratorami apostołskimi. Takie rozwiązanie opiera się m.in. na przekonaniu, że misja prezbiterów posiada również aspekt uniwersalny.

Na zakończenie wystąpienia prelegent przeanalizował fragment statutu Konferencji Episkopatu Włoch, dotyczący kwestii poruszanych przez omawiany list apostołski.

Sesję przedpołudniową zakończyła dyskusja. Po przerwie wznowiono obrady referatem, wygłoszonym przez prof. dr hab. Irenę Lipowicz, posłankę na Sejm RP, zatytułowanym *Europejskie prawo administracyjne*.

Pod pojęciem europejskie prawo administracyjne rozumie się m.in.:

- 1) prawo administracyjne państw europejskich;
- 2) prawo administracyjne państw zrzeszonych w Radzie Europy;
- 3) prawo administracyjne państw europejskich i jego zasady w związku z Konferencją Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE).

Można zatem dojść do wniosku, że termin „prawo europejskie” jest sprawą umowną oraz kwestią wyboru definicji owej specyficznej kultury prawnej, jaką jest niewątpliwie kultura prawna Europy.

Prawo administracyjne wiąże się nie tylko z ideą władztwa, ale też z jego bezpośrednim wykonywaniem. Do zadań prawa administracyjnego należy więc zapewnienie obywatelowi poczucia bezpieczeństwa, dokonywanie w racjonalny sposób podziału dóbr, a także zapewnienie obywatelom właściwej pozycji wobec organów administracyjnych w dochodzeniu swoich praw na płaszczyźnie publicznoprawnej.

Prawo administracyjne staje się obecnie prawem wspólnym części kontynentu, tzn. Państw członkowskich Unii Europejskiej. Jest ono tworzone praktycznie przez sędziów, będąc tylko w małym zakresie wytworem organizmów uniwersyteckich. Tworząc europejskie prawo administracyjne trzeba pogodzić się z faktem, iż oznacza to w pewnym sensie rezygnację z suwerenności regulacji prawnej własnych obywateli. Oznacza również, zgodnie z zasadą solidarności i subsydialności, większą wolność wspólnot elementarnych, przejawiającą się we wzmocnieniu pozycji obywatela wobec administracji i wejście w nowy etap państwa zbudowanego na podstawach decentralizacji.

Ostatni z referatów, zatytułowany *Europeizacja prawa prywatnego* przedstawił prof. dr hab. Cezary Mi k.

Europeizacja jest aktualnie procesem dwustronnym, dokonującym się między krajowym prawem prywatnym, a prawem Unii Europejskiej. Stymuluje prawo krajowe, często go ograniczając, z drugiej jednak strony wynosi je na poziom wspólnotowy. Europeizacja dotyczy przede wszystkim tych dziedzin prawa krajowego, które są dotknięte suwerennością, ale i takich, które poza tę suwerenność wykraczają.

Prawo prywatne koryguje i sankcjonuje reguły wykształcone w obrocie. Stwarza też problemy związane z wyznaczaniem swojego zakresu. Grupują się one w dwie kategorie:

- 1) wyodrębnianie kryteriów podziału na prawo publiczne i prywatne;
- 2) istnienie różnych zagadnień stycznych między prawem publicznym i prywatnym.

W dalszej części swojego wystąpienia referent ukazał wpływ prawa wspólnotowego na prawo krajowe prywatne oraz zaprezentował działania podejmowane dla wynoszenia reguł prawa prywatnego na poziom wspólnoty. Zagadnienie to zostało przedstawione w kontekście prawa cywilnego, międzynarodowego prywatnego a także handlowego.

Konferencja została zakończona przez prodziekana Wydziału Nauk Prawnych ATK prof. dr hab. Zygmunta Nie wiadomskiego, który podziękował prelegentom i przybyłym gościom za udział w obradach.